

MEMORIA TEATRULUI

Claudia DIMIU

Alexandru Davila 140, 100, 30 ...

Poate că e firesc ca în perioada sărbătorilor Caragiale alte cifre rotunde ale teatrului românesc să lumineze mai slab. Unele abia să licărească, altele să nici nu se vadă. Totuși, trei asemenea cifre – legate de A. Davila – ni se impun mai mult decât niște vagi

pâlpâiri: 140 de ani de la naștere, 100 de la premiera absolută a piesei *Vlaicu Vodă* (împliniți, și unii și alții, în 12 februarie 2002) și 30 de la descoperirea și publicarea *Jurnalului intim* (*Manuscriptum*, 1972, nr. 1, 2, 3, 4 – transcrierea textului, traducerea din limba franceză, prezentarea: D.D. Panaitescu).

În trei decenii de la apariție, *Jurnalul intim* nu a suscitat nici o modificare în felul de a privi opera lui A. Davila în general. A pătruns, e drept, în cronologiile aferente ale unor ediții ale lui *Vlaicu Vodă* informația despre un amor al autorului și despre condamnarea sa legată de acesta. Nu s-a observat, iar dacă s-a observat, nu s-a reținut importanța *jurnalului* pentru definirea scriitorului A. Davila.

A. Davila își începe *Jurnalul intim* imediat după punctul culminant al unei povești de dragoste care durează de peste doi ani; imediat, adică după un sfert de oră petrecut cu iubita, răstimp încărcat de sărutări și declarații. Un sfert de oră sau „o noapte blândă și liniștită”, nu știm precis, autorul păstrând din acest punct de vedere o perfectă ambiguitate. Un sfert de oră (o noapte?) în care ea i-a mărturisit și i-a dovedit iubirea. Mama acesteia prinde însă de veste, o ia și se duce cu ea la Nisa. El,

Frumoasa visurilor lui Davila în familie...

prinde și el de veste și pleacă și el cu același tren spre Nisa. La Pitești, tânărul coboară din tren ca să expedieze o telegramă. Mama fetei îl vede, coboară repede pe peron, îl admonestează, îl pălmuește și-i strigă: „Pungașule!”. Diferiți tipi aflați pe peron sar s-o apere de... pungaș. El se ia la bătaie cu ei, timp în care doamna dispune ca tânărul să fie... arestat. Cumnată a ministrului de justiție, înștiințat de întâmplare, ea putea pune la cale asemenea afaceri. Pe scurt, trenul pleacă fără A. Davila, fără paltonul lui și astfel familia fetei reușește s-o despartă mai curând decât credea.

Povestea de după Pitești are și ea o desfășurare și un punct culminant: zarva mare din Pitești și din înalta societate bucureșteană, procesul care i se intentează lui Davila la Pitești, condamnarea pentru ultragiarea unor comisari și a șefului lor, aflați pe peron în civil, furia familiei fetei, suferința îndrăgostitului despărțit brutal de iubita lui, așteptarea unui semn de la Nisa, care nu vine decât târziu și în total dezacord cu speranțele lui.

În 1898, când cu aceste întâmplări, A. Davila avea la activ câțiva ani buni de practică gazetărească: semnase cronică parlamentară în ziarul *Epoca*; semnase cronici dramatice în *Epoca*, în *L'indépendance roumaine* și în *Timpu*; scosese *Revista sportivă*; publicase de câteva ori versuri, realizase numeroase traduceri și adaptări de piese pentru teatrul modern. Pe când îl bântuie dorul și îl hăituesc autoritățile judecătorești, cavalerul tristei iubiri este, categoric, un scriitor. Cu 4 ani înainte de *Vlaicu Vodă*, el ține – iată! – un *jurnal* – lucrare elaborată, adevărat (scurt) roman de dragoste surprinzând evenimente, oameni, caractere și mai ales dezvăluind firea autorului. De altfel, el i se adresează domnișoarei ca un îndrăgostit, dar îndrăgostitul este un scriitor care-i comunică despre lucrul la un libret liric, la o cantată, despre versuri compuse pentru un spectacol de teatru (însăși răzbunarea împotriva doamnei Ferekide este literară: îi expediază la Nisa un rondo în limba franceză cu aluzii și sfichiuri atât de subtile, încât cititorul de azi abia de la sesizează). Îi vorbește despre *alte scrieri decât acest jurnal*, plângându-se că de dorul ei nu mai

poate lucra: „Nu mai am cap pentru nimic. Lucrările mele dormitează în uitare. Sărmanii mei eroi se întorc lent în umbra din care-i extrăgeam; unii, abia întrezăriți, ca în fundul vreunui întunecos loc retras, se îndepărtează; și dacă fac efortul să-i privesc, nu-i mai găsesc și mintea mea se zgâiește în beznă degeaba”. Are însă o idee salvatoare: se duce la Golești. „Acolo mi-am regăsit odihna, m-am reapucat de treabă; am șters praful pe care opt luni de nemișcare îl așezaseră pe personajele mele. Ele reîncep să se agite, să vorbească și să trăiască”. Nu le dăduse încă la iveală, dar e conștient de valoarea lor, căci îi numește: „toți eroii superbi ai imaginației mele”(1)

A. Davila își amintește în paginile jurnalului cum în urmă cu doi ani Anna Ferekide i-a trimis vorbă că ea e gata să-l ia de bărbat dacă el își face o situație: în drept, în armată, în orice domeniu. Cititorul știe, desigur, că tânărul Alexandru Davila nu și-a luat bacalaureatul la Liceul Saint-Louis din Paris, motiv pentru care nu a putut face studii superioare – deci a trăit fără a avea o *situație*. La îndemnul iubitei, el se pune pe învățat pentru a începe Dreptul. Cineva însă îi strecoară în suflet îndoiala în legătură cu iubita lui și, descurajat, renunță la Drept (vom demonstra cu alt prilej că îndoiala este un motiv scump scriitorului nostru). Activând în teatrul înaltei societăți ca actor și regizor, ca realizator de traduceri, de adaptări, de scenarii, librete, cantate etc., el parcurge pas cu pas treptele care-l duc spre calitatea de artist desăvârșit și de scriitor, parcurge un drum al cărui punct culminant este *Vlaicu Vodă* (eroii superbi de care vorbește în jurnal sunt cu siguranță tocmai eroii din *Vlaicu...*). Aceasta a fost *situația* pe care a putut și mai ales a vrut să și-o facă. (Să ne amintim cum a renunțat la cariera de diplomat aranjată de către tatăl lui.) Din păcate, familia fetei nu era în măsură să aprecieze asemenea preocupări. Fata însă da. Era era la curent cu ce scria, cu ce repeta el, fiindu-i nu numai iubită, ci și confident și critic. Nu și-a putut alege singură omul lângă care să trăiască. I l-a ales mama ei în persoana lui Dinu Brătianu, cu care avea să moară năprasnic (vai! și cu copilul lor) la Odesa.

... și la nunta cu altcineva

